

naar det blev vedtaget ved en Lov, som vi give her, at i dette Tilfælde skal det ikke komme i Betragtning, naar det f. Ex. blev bestemt, at Forholdet imellem Ministeriet og Staten med Hensyn til Pengene skulde ordnes paa en saadan Maade, at dette Begreb ingen Indflydelse fik derpaa, saa havde det dog Intet at betyde. Ja, sily naar det blev sagt, at Ministrene ikke skulde kunne undskyldes eller skydes sig ind under dette Begreb, og selv om det fra Begyndelsen af ved Lov var undtaget, saa kan dette dog ikke gjælde. Men det er aldeles falsk, mine Herrer, at Sligt nogenstinde skulde kunne skee; det hele Raisonnement er falsk fra Begyndelsen til Enden. Den Grundsaetning, hvorom der her er Tale, er en af de naturlige Grundsaetninger for den sociale Orden i denne Verden, og den kan ikke Grundloven, end sige nogen simpel Lov sætte tilside. Vi kunde jo dog f. Ex. hverken give en Grundlov eller en almindelig Lov, hvori vi sagde, at f. Ex. i visse Tilfælde skulde Lyveri være tilladt, at der skulde kunne gjøres Indgreb i Eiendomsretten; thi, det hører med til de naturlige Principer, at der ikke gjøres Indgreb deri, og disse Principer kunne vi ikke omstøde, vi kunne ikke gjøre Sort til Hvidt, om vi ogsaa fik alle Stemmer her i Salen dertil. Vi maae lade Tingene være, som de ere, og følge den naturlige Orden i Verden. Det Begreb, vi have om Forretningsførelse, er saaledes forbundet med Begrebet om Eiendomsret, at vi hverken kunne omstøde det, ved nogen Grundlov eller nogen Ansvarlighedslov. Jeg skal ogsaa bemærke, at i 3de engelske Billsretter (Courts of equity) er det anerkjendt, at dette Begreb ikke kan sættes tilside ved nogen Contract. Jeg har selv været i det Tilfælde, at der for mig som Dommer er indgaaet et Retsforlig, hvorved der af Parterne selv var vedtaget Noget, der var i Strid med dette Begreb, og, da det kom for den engelske Overdommer i Calcutta, annullerede han Forliget, fordi han sagde, at det stred imod de naturlige Begreber, som ikke kunde tilfidesættes ved Lovgivning, end sige ved nogen ellers lovlig Fremgangsmaade for nogen Ret.

Denne Contract blev altsaa annulleret, uagtet den støttede sig paa et Retsforlig, hvis Gyldighed man ellers anerkjendte, og uagtet

der var iagttaget alle de Former, som gjaldt for den engelske Rettergang, som det var paa- lagt os som Lov at følge, og det var fuldkommen rigtigt. Det er mere end 25 Aar siden, at dette passerede, og det gav mig Anledning til noget nøiere at studere denne Materie angaaende Forretningsførelsen. Den ærede Rigsdagsmand for Maribo Amts 4de Valgkreds (Mourab) meente, at Det var dog indrømmet og var i det Mindste vist, at naar en Udgift var nægtet af Rigsdagen, saa kunde den aldrig gjøres. Jeg maa berøve ham denne Glæde og dertil bemærke, at den vil dog kunne gjøres, men naturligviis aldrig som den samme Udgift. Lad os f. Ex. tænke os det Tilfælde, at der hos Regjeringen var opstaaet Frygt for, at der kunde komme en meget smitsom Sygdom, lad det være Pest, her i Landet, og Regjeringen, medens Rigsdagen var samlet, forlangte en Pengebevilling i den Anledning, men Rigsdagen ikke troede, at der var nogen Fare og nægtede Bevillingen. Dersom nu imidlertid Sygdommen alligevel kom, da vilde det samme Begreb om Forretningsførelse medføre, at Regjeringen vilde være berettiget til at bruge Pengene; men det kunde da ikke betragtes som den samme Udgift, der var nægtet, den maatte forelægges som en ganske ny Udgift. Nu siger man: i saa Fald har man slet ingen Garantie, saa staaer man aldeles værgeløs, men det er slet ikke begrundet, thi Rigsdagen beholder altid Ret til at bedømme, om Udgiften har været rigtig eller ikke, men det er vist, at den saa ikke vilde have nogen Tilskyndelse til at nægte en rimelig Udgift under saadanne Omstændigheder, den vilde kun kunne tænkes at nægte en urimelig Udgift, men opstod i saa Tilfælde Strid, saa maatte jo Rigsretten komme til at dømme. Man synes, at der er ingen Garantie i dette Begreb om Forretningsførelse; jo der er stor Garanti deri, thi af dette Begreb følger ikke, at Retten afgjør, om der er skeet Skade eller ikke, nei, Eieren kan ligesuldt blive ved at paastaae, at der er gjort Skade, at det var ham, der skulde bestemme, om Udgiften skulde gjøres eller ikke, Retten afgjør kun, om Skaden, hvis der er nogen, kan tilregnes den Person, der har gjort Udgiften, om han skal give Skadeserstatning, og det bør Retten kunne gjøre, ellers bliver der ingen